

УДК 658.345

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Лисенко Ю.А., інж.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-14-38

Анотація - стаття присвячена проблемі якості навчання з питань охорони праці, включає в себе статистичні дані по кількості нещасних випадків у АПК, аналіз причин травматизму та пропозиції щодо покращення рівня проведення навчання.

Ключові слова – нещасні випадки, виробничий травматизм, навчання з питань охорони праці.

Постановка проблеми. За оперативними даними в Україні в 2010 році загальна кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, склала 11698, із них зі смертельним наслідком – 644 випадки [1]. Агропромисловий комплекс (АПК) посідає третє місце по загальній кількості нещасних випадків серед 15 галузей народного господарства (9,42% від загального числа) і друге місце за кількістю смертельних нещасних випадків (15,83% від загального числа). Це обумовлено тим, що в цьому секторі економіки зайнята чверть працюючих у країні. Дані по кількості нещасних випадків у АПК [1] представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Статистичні дані по кількості нещасних випадків у АПК.

Роки \ Кількість	Взагалі	З летальним наслідком	У т. ч. групових	Із них з летальним наслідком
2009	1238	112	61	5
2010	1102	102	69	13

Навчання з охорони праці є однією з основних запобіжних заходів по скороченню виробничого травматизму. Реальна частка навчання охорони праці в зниженні частоти нещасних випадків становить 22,3%[3].

Аналіз останніх досліджень. Основними причинами нещасних випадків у АПК є організаційні, зокрема порушення виробничої й трудової дисципліни, порушення вимог безпеки праці під час експлуатації обладнання, устаткування, механізмів, порушення правил дорожнього руху, допуск до роботи без навчання та перевірки знань з охорони праці або неякісне навчання [2].

Російські вчені визначили, що на частку виробничого травматизму, який стався в перші п'ятнадцять днів початку сезонних робіт у сільському господарстві припадає не більше 13-14% нещасних випадків [3]. Отже, нещасні випадки зазначеної групи можна знизити за рахунок підвищення якості інструктажів і навчання на 30-50% [3].

Формулювання мети статті. Враховуючи значну роль навчання з питань охорони праці у зниженні рівня виробничого травматизму, необхідно визначити шляхи поліпшення якості навчання.

Основна частина. Для підвищення якості й ефективності навчання з охорони праці необхідно:

- створення відповідних умов для проведення регулярного планомірного навчання й гарантованого фінансового забезпечення;
- забезпечення навчальних організацій учбово-методичною й спеціальною літературою;
- здійснення контролю якості навчання й цільового використання коштів.

Ефективне функціонування системи навчання неможливо без забезпечення мотивації засвоєння знань і формування повної орієнтовної основи працезахоронної діяльності.

Розглянемо основні складові системи навчання з охорони праці (рис.1).

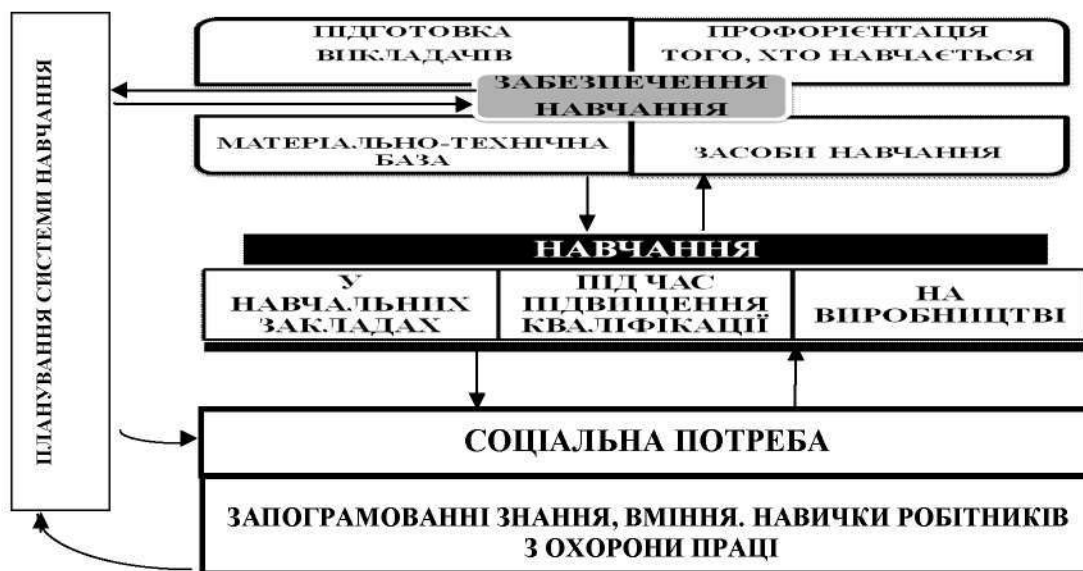

Рис. 1 – Система навчання з охорони праці.

Система навчання може підготувати працівника до виконання певних посадових функцій з погляду реалізації соціального аспекту значення охорони праці, давши йому необхідний набір оновлених знань, навичок. Однак, сучасні вимоги модернізації й розвитку економіки, виробництва припускають необхідність постійного рішення нових завдань і нестандартних проблем. Для їхнього успішного вико-

нання поряд з дієвістю законодавчих норм і правил є важливим розвиток загальної культури охорони праці як серед роботодавців, так і серед працівників, чому в чималій ступені можуть і повинні сприяти зміст навчання і якісний викладацький склад навчальних організацій.

До викладача пред'являються підвищені вимоги, він повинен бути не просто носієм і передавачем інформації, а ще й дослідником, експертом, технологом підготовки й передачі знань. Роль викладача в процесі навчання неоціненна, адже наскільки компетентний фахівець, настільки він зуміє донести сутність навчального матеріалу, і в такому обсязі, щоб на практиці було якомога менше безвихідних ситуацій, при яких зазвичай і виникають небажані наслідки. Хороший фахівець повинен мати достатній обсяг знань і навичок, необхідних для того, щоб його діяльність була ефективною, мати лекторський досвід і вміти доступно донести інформацію.

Рівень навчання керівників служб охорони праці тісно пов'язаний з показниками виробничого травматизму, які зростають при зниженні рівня освіти. Аналіз інформаційних матеріалів показує, що рівень травматизму в господарствах, де навчання проводиться формально, у перші 15 днів після його проведення, більш, ніж у 10 разів вище в порівнянні з господарствами, де навчання проводиться неформально [2].

Якість підготовки фахівців з охорони праці, якість навчання не з'являється раптово. Її необхідно планувати. Планування якості навчання пов'язане з осмисленням і переглядом головних напрямків освітніх послуг, які надаються навчальними організаціями, та їхньої відповідності запитам ринку праці в сфері забезпечення компетентними й кваліфікованими кадрами.

Для поліпшення якості навчання з охорони праці можна застосувати не тільки традиційні методи, а й сучасні види навчання – модульне, дистанційне тощо, а також з використанням технічних засобів: аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контрольних систем, комп'ютерних тренажерів. Використання комп'ютерної техніки, наявності програми та навчальних матеріалів, дозволить проводити навчання й перевірку знань згідно технологічного процесу виробництва на підприємстві. Але в цьому випадку слід звернути увагу на працівників, які не володіють комп'ютером та провести для них додаткове навчання.

Поліпшення навчання можна здійснювати за допомогою навчальних тренінгів. На тренінгах працівники вчаться моделювати різні виробничі ситуації й крок за кроком визначати алгоритм відображення, оцінки та запобігання (усунення, зниження) ризиків на виробництві. Активна співпраця в групах дає змогу присутнім поділитися досвідом та відчути єднання при виконанні спільних дій, що є дуже важливим при виникненні небезпечних ситуацій у процесі роботи. Не менш корисним буде (при можливості) й знання та досвід працівників з ін-

ших підприємств однієї галузі.

Керівництво підприємства може організувати проведення навчання різними методами, але за однієї умови: усі вони повинні бути направлені на поліпшення якості засвоєних знань з охорони праці працівниками.

Неабияке значення має й яскраве оформлення наочних посібників, стендів та таблиць у кабінетах охорони праці. Необхідно також проводити тематичні виставки-конференції в сфері безпеки та охорони праці, спеціалізовані виставки засобів індивідуального захисту, поповнювати бібліотеку новою літературою, посібниками, примірниками інструкцій.

Також важливо враховувати психологічні аспекти впливу на працівника, для підвищення його самосвідомості з метою збереження здоров'я та життя в процесі праці, підвищенням рівня знань з охорони праці. Моральним засобом впливу можна вважати, наприклад, листи попередження родині працівника, щодо порушення ним правил техніки безпеки.

Велике значення має колективний договір, в якому повинні бути передбачені комплексні заходи щодо досягнення нормативів безпеки, гігієни праці, за допомогою компенсацій, виплат і пільг, крім обов'язкових встановлених законодавством. Наприклад, нарахування преміальних коштів за результатами перевірки знань з охорони праці працівників. Адже матеріальна зацікавленість - суттєвий стимул у додержанні вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці та кращому засвоєнню питань з охорони праці при навчанні. Хоча успішна робота в цьому напрямі прямопропорційно залежить від економічних показників підприємства, цей напрямок при застосуванні може принести свої економічні дивіденди. Адже те що добре для працівника, те добре й для підприємства.

Як метод також може використовуватися складання контракту, згідно з якого кожного хто порушить вимоги безпеки, буде негайно звільнено без будь якої компенсації. Можна завірити, що після звільнення декількох працівників, ніхто не ризикне халатно відноситися до навчання з питань охорони праці, а також переступити через вимоги безпеки, отримані під час навчання та проведення інструктажів. Та й раптові перевірки допоможуть тримати персонал у необхідному «тонусі» [2].

І звичайно шкоду завдає таке навчання, яке проводиться для «галочки» та обмежується лише видачею посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці. Таке відношення до роботи рано чи пізно спричиняє прикрі наслідки. Робітникам потрібно нагадувати про додержання вимог безпеки до початку робіт, а не після скоєння нещасного випадку. Бо в основі 75-80% нещасних випадків на виробництві лежать організаційні причини [4], що безпосередньо проростають з психології людини, її світогляду, звичок. У результаті чого незважаю-

чи на детальні інструкції з охорони праці, працівники не сприймають їх як життєву необхідність. Говорячи про навчання, його зміст, значення та ефективність, слід зазначити, що воно не повинно бути сухим. Потрібно зробити його інформативним, цікавим, захоплюючим та виховним, у ньому повинна бути душа.

Висновки. Використання сучасних методів та стимуляції працівників до навчання, дозволить покращити якість навчання з питань охорони праці, що гарантовано зменшить кількість нещасних випадків у АПК.

Література

1. На допомогу спеціалісту з охорони праці/Додаток до журналу «Охорона праці», № 32011 р. – 64 с.
2. Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд) [Електронний ресурс]. Офіційна веб-сторінка. - Режим доступу: www.dnpr.kiev.ua/index.php
3. Актуальные аспекты системы обучения безопасности труда в АПК / Ю.Г.Шестаков, И.А.Хуснутдинов, А.Ф.Визиренко, Е.В.Полехина // Организация и учебно-методическое обеспечение обучения по охране труда и проверки знаний требований охраны труда работников организаций. – М.: ФГУ «ВЦОТ» Росздрава, 2007. – С.112-117.
4. Колесник С. «Хто не ризикує, той спокійно працює» / С. Колесник // Журнал «Охорона праці», №9, 2007 р. – С. 18-20

ПУТИ УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ ПО ВОПРОСАМ ОХРАНЫ ТРУДА

Лисенко Ю.А.

Аннотация - статья посвящена проблеме качества обучения вопросам охраны труда, включает в себя статистические данные по количеству несчастных случаев в АПК, анализ причин травматизма и предложения по улучшению уровня проведения обучения.

WAYS OF IMPROVEMENT OF QUALITY OF TRAINING CONCERNING THE LABOUR SAFETY

Y. Lysenko

Summary

Article is devoted a problem of quality of training to labor safety questions, includes the statistical data by quantity of accidents in agrarian and industrial complex, the analysis of the reasons of a traumatism and the offer on improvement of level of carrying out of training.